

KODITTOMAT ELÄIMET 2018

*Katsaus Suomen löytöeläintalojen toimintaan ja
eläinsuojeluyhdistysten kissatilanteeseen*

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry

Kirjoittanut
Katja Kosonen

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki

puh. 0207 528 420
sähköposti: sey@sey.fi
www.sey.fi

Helsinki 2019

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO JA KÄSITTEET	1
1.1 Löytöeläintoiminta	1
<i>1.1.1 Löytöeläimet</i>	1
<i>1.1.2 Löytöeläintalot</i>	1
<i>1.1.3 Löytöeläimet vuonna 2007</i>	2
1.2 Kissat eläinsuojelutyön kohteena	2
<i>1.2.1 Kodittomat kissat</i>	2
<i>1.2.2 Eläinsuojeluyhdistykset</i>	2
2. MENETELMÄT JA AINEISTO	2
2.1 Kysely löytöeläintaloille	2
<i>2.1.1 Löytöeläinten määrä</i>	3
<i>2.1.2 Omaan kotiin palautuneet löytöeläimet</i>	4
<i>2.1.3 Kodittomiksi jääneet löytöeläimet</i>	4
2.2 Kysely eläinsuojeluyhdistyksille	4
<i>2.2.1 Kodittomien kissojen taustat</i>	5
<i>2.2.2 Muutokset kissamäärissä</i>	5
3 POHDINTA	6
3.1 Löytöeläimet	6
3.2 Kissat eläinsuojeluyhdistyksissä	7
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	8
5 LIITTEET	9

1 JOHDANTO JA KÄSITTEET

Suomessa jää vuosittain kodittomaksi arviolta kymmeniä tuhansia lemmikkieläimiä, ja näistä suurin osa on kissoja. Ajankohtaista tietoa siitä, kuinka paljon näitä eläimiä on ja mistä syistä ne jäävät kodittomiksi, ei kuitenkaan ole saatavilla. Viimeisin kattava selvitys Suomen löytöeläimistä tehtiin SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton puolesta vuoden 2007 löytöeläintiedoista (Kaihlamäki 2011). Tämän selvityksen tavoitteena on tuottaa ajantasaista tietoa vuoden 2018 kodittomista lemmikkieläimistä. Selvitystä varten tehtiin kaksi erillistä kyselyä, joista toinen käsitteli löytöeläimiä kunnallisissa löytöeläintaloissa, ja toinen keskittyi eläinsuojeluyhdistysten talteenottamiin kissoihin. Nämä tiedot ovat tärkeitä kodittomien eläinten parissa tehtävälle eläinsuojelutyölle ja tämän toiminnan kehittämiseksi.

1.1 Löytöeläintoiminta

1.1.1 Löytöeläimet

Löytöeläimeksi kutsutaan irrallaan tavattua lemmikkieläintä, joka voi olla kodistaan eksynyt tai omistajansa hylkäämä. Tällainen ilman valvontaa ulkoileva eläin on usein vaaraksi itselleen ja mahdollisesti myös ympäristölleen, jos kyseessä on vaikkapa ajotiellä vapaana juokseva koira. Eläinsuojelutyön yksi tärkeä osa-alue on näistä kodittomista eläimistä huolehtiminen, eli talteenoton järjestäminen, hoito ja omaan kotiin palauttaminen tai uuden kodin etsiminen.

1.1.2 Löytöeläintalot

Jokaisella Suomen kunnalla on velvollisuus tarjota paikka, jonne irrallaan tavattu lemmikkieläin voidaan toimittaa. Nämä ovat eläinsuojelulaissa tarkoitettuja löytöeläinten talteenottoaikoja eli löytöeläintaloja. Löytöeläintä säilytetään 15 päivää, jonka aikana omistajalla on mahdollisuus lunastaa eläin takaisin säilytys- ja hoitokuluja vastaan. Mikäli omistaja ei löydy tänä aikana, siirtyy löytöeläimen omistusoikeus kunnalle. Tällöin kunnalla on oikeus luovuttaa eläin eteenpäin tai lopettaa se.

Kunta voi ylläpitää löytöeläintaloa itse tai ostaa palvelun ulkopuoliselta toimijalta, kuten yrittäjältä tai yhdistykseltä. Yksityisyrittäjän tai pienyrityksen ylläpitämä löytöeläintalo on tavallista etenkin harvaanasutuilla alueilla, missä löytöeläinten määrät eivät ole suuria. Suuremmat kaupungit puolestaan tarjoavat löytöeläinpalveluja usein myös lähikunnille, jolloin löytöeläimiä saapuu yhteen keskitettyyn löytöeläintaloon monen kunnan alueelta.

Eläinsuojelulaki 4.4.1996/247 15 §

Talteenotetut eläimet

Kunnan on huolehdittava alueellaan irrallaan tavattujen ja talteenotettujen koirien ja kissojen sekä muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä.

Talteenotettua eläintä on säilytettävä vähintään 15 päivän ajan, minkä jälkeen kunnalla on oikeus myydä, muutoin luovuttaa tai lopettaa eläin.

Kunnalla on oikeus periä eläimen omistajalta tai haltijalta korvaus eläimen talteenotosta, hoidosta ja mahdollisesta lopettamisesta aiheutuneista kustannuksista.

Jos poliisille on tehty metsästyslain (615/93) 55 §:ssä tarkoitettu ilmoitus koiran talteenotosta, tulee poliisin ilmoittaa talteenotosta kunnan löytöeläinten talteenottoaikaan.

1.1.3 Löytöeläimet vuonna 2007

Viimeisin tätä selvitystä vastaava kysely tehtiin vuoden 2007 löytöeläintiedoista (Kaihlamäki 2011). Kyselyyn vastasi tällöin 125 löytöeläintaloa, ja heidän toiminta-alueensa kattoi 69 % Suomen kunnista. Suomessa oli tällöin 416 kuntaa. Kyselyyn vastanneiden löytöeläintalojen yhteenlasketut löytöeläinmäärät olivat vuonna 2007 seuraavat: 4850 koiraa, 6813 kissaa (kesyt ja villiintyneet kissat) ja 309 muuta eläintä.

1.2 Kissat eläinsuojelutyön kohteena

1.2.1 Kodittomat kissat

Suomessa on valtava määrä kodittomia kissoja. Löytöeläintoiminnan lisäksi kissoihin kohdistuu eläinsuojelullisia toimenpiteitä esimerkiksi huostaanoton tai erilaisten sosiaalisten syiden vuoksi. Kissa otetaan huostaan, kun poliisi ja eläinlääkäri toteavat omistajan olevan kykenemätön hoitamaan eläintä asianmukaisesti. Tähän voi olla syynä esimerkiksi eläimen vakava laiminlyönti tai pahoinpitely. Kissasta voi tulla koditon myös omistajan elämänmuutoksesta aiheutuneiden sosiaalisten syiden takia, kuten vaikkapa sairauden, menehtymisen, asunnottomuuden tai varattomuuden vuoksi.

Kissa voi etsiä kotia myös kodinvaihdon yhteydessä. Kodinvaihtajaksi päätyvä eläin on nimensä mukaisesti vaihtamassa kotia, eli omistaja ei enää voi tai halua pitää siitä huolta. Omistaja voi itse etsiä uutta kotia tai luovuttaa eläimen eläinsuojeluyhdistykselle. Myös jotkut löytöeläintalot ottavat vastaan huostaanotettuja ja muiden sosiaalisten syiden kautta kodittomiksi jääneitä eläimiä sekä kodinvaihtajia.

Kodittomia kissoja ovat myös luonnossa itsekseen elävät villiintyneet kissat ja populaatiokissat. Villiintynyt kissa on heitteille jätetty kesy kissa, tai tällaisen kissan jälkeläinen. Villiintyneen kissan voi erottaa kesystä kissasta sen ulkonäön, käyttäytymisen ja elinpiirin perusteella, mutta erottaminen ei aina ole helppoa. Leikkaamattomat villiintyneet kissat lisääntyvät rajoituksetta, mikä johtaa helposti kissapopulaatioiden syntyyn. Nämä voivat olla kymmenien tai satojen sisäsiittoisten, nälkiintyneiden ja sairaiden kissojen ryhmiä, jotka asuttavat samaa aluetta. Löytöeläintaloilla ei ole velvollisuutta ottaa vastaan villiintyneitä kissoja, ja niiden loukuttaminen ja hoito jääkin yleensä vapaaehtoisille eläinsuojelijoille.

1.2.2 Eläinsuojeluyhdistykset

Suomessa toimii yli 60 eläinsuojeluyhdistystä. Näiden yhdistysten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin tukeminen ja eläinsuojelun edistäminen omalla alueellaan. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi valistus ja tiedotus, kodittomista eläimistä huolehtiminen ja sijaiskotitoiminta, eläinten loukutus, leikkaus- ja tunnistusmerkintäkampanjat, loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoito sekä muiden yhdistysten ja toimijoiden tukeminen. Eläinsuojeluyhdistysten toiminta perustuu pääosin vapaaehtoistoimintaan, joka mahdollistetaan esimerkiksi jäsenmaksujen, myyjäisten ja lahjoitusten avulla.

2. MENETELMÄT JA AINEISTO

2.1 Kysely löytöeläintaloille

Eläinsuojelulain 15 §:n mukaista toimintaa harjoittaville kunnallisille löytöeläintaloille lähetetyssä kyselyssä tiedusteltiin vuoden 2018 löytöeläintietoja. Löytöeläintaloja lähestyttiin joko sähköpostitse, puhelimitse tai löytöeläintalon ylläpitämän Facebook-sivun kautta. Kyselyyn vastasi 111 löytöeläintaloa eli 83 % toimijoista, ja heidän toiminta-alueensa kattoi 261 kuntaa eli 84 % kunnista. Suomessa oli tänä vuotena 311 kuntaa.

Löytöeläintaloille lähetettiin seuraavat kysymykset:

1. *Kuinka monta löytöeläintä vastaanotitte vuonna 2018?*
A Koirat
B Kesyt kissat / villiintyneet kissat (erottelu, jos tiedossa)
C Muut lemmikkieläimet (esim. kanit, hamsterit, kilpikonnat – ei luonnoneläimet)
2. *Kuinka moni löytöeläimistä haettiin takaisin alkuperäiseen kotiinsa vuonna 2018?*
A Koirat
B Kissat
C Muut lemmikkieläimet
3. *Kuinka moni löytöeläimistä jouduttiin lopettamaan vuonna 2018?*
A Koirat
B Kesyt kissat / villiintyneet kissat
C Muut lemmikkieläimet

Kyselyyn vastanneista löytöeläintaloista osa antoi tarkat lukumäärät vuoden 2018 vastaanotetuista löytöeläimistä. Kaikilla löytöeläintaloilla ei ollut antaa tarkkoja lukumääriä, joten he antoivat arvionsa näistä määristä. Vajaa kolmas löytöeläintaloista oli jaotellut kesyt kissat ja villiintyneet kissat erikseen. Mikäli jaottelua ei oltu tehty, on kissat käsitelty tässä selvityksessä kesyinä kissoina.

Muutama löytöeläintalotoimija kuvaili toimintaansa laajemminkin; osa esimerkiksi ilmoitti, että heille tulee myös huostaanotettuja eläimiä ja kodinvaihtajia. Huostaanottoja ja kodinvaihtoja ei ole käsitelty tässä selvityksen osiossa, sillä kyse ei ole löytöeläintoiminnasta. Kolme löytöeläintoimijaa kuitenkin ilmoitti, että heidän kirjanpidossaan ei näitä ryhmiä ole eritelty, eli löytöeläimiä koskevissa tilastoissa on todennäköisesti mukana myös jonkin verran huostaanottoja ja kodinvaihtajia.

Vaihtelua ilmeni myös siinä, miten löytöeläintalot menettelevät villiintyneiden kissojen kanssa. Osa löytöeläintoimijoista käsittelee villiintyneitä kissoja löytöeläiminä ja ne päätyvät tilastoitavaksi, kun taas osa toimijoista ei talteenota näitä kissoja lainkaan. Joskus myös paikallinen eläinsuojeluyhdistys tai kotihoitopaikka ottaa löytökissan talteen löytöeläintalon sijaan, eikä kissasta tällöin jää merkintää kunnan virallista löytöeläintaloa koskeviin löytöeläinmääriin. Erityisesti löytökoiria koskevista tilastoista puuttuvat puolestaan usein sellaiset tapaukset, joissa omistaja on ehtinyt löytyä aktiivisen puhelin- tai sosiaalisen median kautta tehdyn työn avulla jo ennen löytöeläintalolle saapumista.

2.1.1 Löytöeläinten määrä

Kaikkien kyselyyn vastanneiden löytöeläintalojen yhteenlasketut löytöeläinmäärät olivat seuraavat: 3607 koiraa, 6478 kissaa (kesyt ja villiintyneet kissat) ja 341 muuta lemmikkieläintä.

Löytöeläimistä selvästi suurin osa oli kissoja. Löytöeläintaloista 31 ilmoitti kesyjen ja villiintyneiden kissojen määrän erikseen, ja nämä lukumäärät olivat 1164 kesyä kissaa ja 385 villiintynyttä kissaa. Kesyjen ja villiintyneiden kissojen suhteellinen osuus vaihteli alueittain; paikoittain lukumäärät olivat yhtä suuret, mutta useimmiten villiintyneitä kissoja otettiin talteen vähemmän kuin kesyjä kissoja.

Vaikka löytökoiria otettiin talteen pääosin vähemmän kuin löytökissoja, esiintyi näissä määrissä alueellisia eroja. Yhteensä 31 löytöeläintaloa erityisesti Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa otti vastaan vuoden aikana enemmän tai yhtä monta koiraa kuin kissaa.

Muita pieniä lemmikkieläimiä, kuten jyrjsijöitä, matelijoita tai lintuja, otettiin talteen vain muutamia löytöeläintaloa kohti, yleensä ei lainkaan. Pääkaupunkiseutu oli poikkeuksellinen; sieltä otettiin talteen selvästi suurin määrä, yli puolet kokonaismäärästä.

2.1.2 Omaan kotiin palautuneet löytöeläimet

Löytöeläimistä takaisin alkuperäiseen kotiin palautui 3276 koiraa, 1659 kissaa ja 68 muuta lemmikkieläintä. Koirista siis 91 % haettiin takaisin kotiin, kun taas kissoista 26 % ja muista lemmikkieläimistä 20 % palautui alkuperäiselle omistajalle.

2.1.3 Kodittomiksi jääneet löytöeläimet

Löytöeläintaloista jäi noutamatta vuoden aikana 331 koiraa, 4819 kissaa ja 273 muuta lemmikkieläintä (taulukko 1). Näistä eläimistä lopetettiin 25 koiraa, 1153 kissaa (862 kesyä ja 291 villiintynyttä) ja 10 muuta lemmikkieläintä. On kuitenkin huomioitava, että näistä luvuista puuttuvat kahden ison löytöeläintalon tiedot, sillä he eivät olleet eritelleet tehtyjä lopetuksia. Uutta kotia näiden tietojen mukaan etsi viime vuonna siis 306 koiraa, 3666 kissaa ja 263 muuta lemmikkieläintä joko löytöeläintalon tai eläinsuojeluyhdistyksen kautta.

Taulukko 1. Löytöeläintaloista noutamatta jääneet, lopetetut ja uutta kotia etsivät löytöeläimet vuosina 2007 (Kaihlamäki 2011) ja 2018. Vastausprosentit olivat näissä kyselyissä 69 ja 84.

Vuosi	Koirat		Kissat		Muut lemmikkieläimet	
	2007	2018	2007	2018	2007	2018
Löytöeläinten määrä	4850	3607	6813	6478	309	341
Noutamatta jääneet	795	331	6065	4819	269	273
Lopetetut	181	25	1817	1153	19	10
Uutta kotia etsivät	614	306	4248	3666	250	263

2.2 Kysely eläinsuojeluyhdistyksille

Suomalaisia eläinsuojeluyhdistyksiä lähestyttiin puhelimitse ja sähköpostitse. Tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon kodittomia kissoja oli tallessa eläinsuojeluyhdistyksillä löytöeläintalojen sijaan vuonna 2018. Eläinsuojeluyhdistysten toiminta eroaa eläinsuojelulain 15 §:n mukaisesta löytöeläintalojen toiminnasta esimerkiksi siinä, että kyseessä on vapaaehtoinen toiminta, jota kunta ei taloudellisesti tue.

Eläinsuojeluyhdistyksiltä tiedusteltiin seuraavia asioita:

1. *Kuinka monta kissaa teille saapui vuonna 2018 a) löytöeläintaloista, b) huostaanottoina, c) muina sosiaalitapauksina, d) kodinvaihtajina, e) villiintyneinä ja populaatiokissoina tai f) jotenkin muuten?*

2. *Onko kissojen määrä mielestänne kasvanut tai vähentynyt viimeisen 1-3 vuoden aikana?*

3. *Löytyykö alueeltanne kissapopulaatioita ja onko yhdistyksenne ottanut niitä vastaan? Vaikuttaako siltä, että niiden määrä on lisääntynyt tai vähentynyt viimeisen 1-3 vuoden aikana?*

Kyselyyn vastasi 46 eläinsuojeluyhdistystä, eli 75 % tavoitelluista toimijoista. Näistä seitsemän ei ota itse vastaan eläimiä, vaan toiminta on valistusluonteista, tai loukuttettuja kissoja viedään muille toimijoille. Yhdistyksistä yksi ei ollut vielä tehnyt katsausta viime vuoden kissamääristä. Mikäli yhdistys ottaa vastaan kissoja, mutta ei erottele niitä samaan tapaan kuin tässä selvityksessä on eroteltu, on kissat katsottu kuuluvaksi ryhmään ”muut ja jaottelematomat”.

2.2.1 Kodittomien kissojen taustat

Kaikkien kyselyyn vastanneiden eläinsuojeluyhdistysten yhteenlasketut kissamäärät olivat seuraavat: 1101 löytökissaa, 400 huostaanotettua, 295 muuta sosiaalitapausta, 400 kodinvaihtajaa, 1274 villiintynyttä kissaa sekä 1576 muuta ja jaottelematonta (taulukko 2). Yhdistykset ottivat talteen kodittomia kissoja siis yhteensä 5046 kappaletta. Seitsemän yhdistyksistä ei ollut erotellut kissoja taustojensa perusteella, tai erottelu oli tehty eri lailla kuin tässä selvityksessä. Tämä nostaa ryhmän ”muut ja jaottelematomat” lukumäärän korkeaksi. Löytökissoihin puolestaan kuuluu löytöeläintaloista siirrettyjen kissojen lisäksi myös joitain suoraan yhdistyksille saapuneita löytökissoja.

Taulukko 2. Eläinsuojeluyhdistysten vastaanottamien kissojen taustat vuonna 2018.

	Löytökissat	Huostaanotetut	Muut sosiaalitapaukset	Kodinvaihtajat	Villiintyneet kissat	Muut ja jaottelematomat
Lukumäärä	1101	400	295	400	1274	1576
Yhteensä	5046					

2.2.2 Muutokset kissamäärissä

Eläinsuojeluyhdistyksistä viisi eli 11 % arvioi, että heidän alueellaan kissojen kokonaismäärä tai villiintyneiden kissojen ja populaatiokissojen lukumäärä on laskenut viime vuosien aikana (taulukko 3). Näistä neljän toimialue sijaitsee Etelä-Suomessa ja yhden Itä-Suomessa. Yhdistyksistä 17 eli 37 % puolestaan arvioi, että merkittävää johdonmukaista muutosta kodittomien kissojen lukumäärässä ei ole havaittu viime vuosien aikana. Kissojen lukumäärän selvästä kasvusta ilmoitti 14 eli 30 % vastaajista. Yhdistykset mainitsivat erityisesti populaatiokissojen ja huostaanotettujen määrien kasvun. Loput yhdistyksistä eivät osanneet arvioida tilanteen kehitystä.

Taulukko 3. Eläinsuojeluyhdistysten ilmoittamat muutokset kissojen määrissä maakunnittain. Suluissa oleva numero ilmoittaa yhdistysten määrän, jos niitä on enemmän kuin yksi.

TILANNE PARANTUNUT	EI MERKITTÄVÄÄ MUUTOSTA	TILANNE HUONONTUNUT
Etelä-Savo Päijät-Häme Uusimaa (3)	Etelä-Karjala Kanta-Häme Kymenlaakso Lappi (2) Pirkanmaa Pohjois-Savo Päijät-Häme Satakunta (2) Uusimaa (3) Varsinais-Suomi (4)	Etelä-Pohjanmaa (2) Etelä-Karjala Kanta-Häme Keski-Pohjanmaa Keski-Suomi Kymenlaakso Pirkanmaa (2) Pohjois-Savo Pohjois-Pohjanmaa (2) Uusimaa Varsinais-Suomi

3 POHDINTA

3.1 Löytöeläimet

Tämä selvitys vahvistaa nykyistä käsitystä siitä, että kissa ei Suomessa nauti samanlaisesta arvostuksesta kuin koira. Kissoja tuotiin löytöeläintaloihin muihin eläinryhmiin verrattuna selvästi eniten, mutta niistä vain 26 % palautui takaisin alkuperäiseen kotiinsa. Vastaava määrä koirien kohdalla oli 91 %. Koiria kysellään löytöeläintaloista selvästi eniten, ja erityisesti sosiaalisen median avulla ne palautuvat omistajalleen usein hyvinkin nopeasti, usein jo samana päivänä. Kissoista kolme neljäsosaa jää löytöeläintaloon ja päättyy kotia etsiväksi tai joutuu lopetettavaksi. Tätä eriarvoistumista kissojen ja koirien välillä tukee myös se, että uudessa eläinlaissa vain koirien tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä on esitetty pakolliseksi.

Arvostuksen puute nousi esille myös löytöeläintalotoimijoiden kanssa käymän yhteydenpidon aikana. Moni mainitsi sen, että omistaja eläintä hakiessaan on usein vastahakoinen maksamaan löytöeläintalolle korvausta eläimen talteenotosta ja hoidosta. Tämä kävi ilmi erityisesti kissojen osalta, mutta myös koirien. Kolme toimijaa mainitsi, että joskus omistajan tullessa noutamaan kissaansa ja kuullessaan hoitomaksusta ei kissaa enää tunnistetakaan, ja se jätetään löytöeläintaloon. Uuden kissan ottaminen on nimittäin halvempaa tai jopa ilmaista.

Tämän selvityksen mukaan yli 10 000 löytöeläintä päätyi Suomessa vuonna 2018 löytöeläintaloon, ja näistä reilusti yli puolet oli kissoja. Löytöeläinten suurta määrää selittänee ihmisten tietämättömyys ja välinpitämättömyys. Lemmikkieläimen hankinta on helppoa, eikä eläimen luovuttava osapuoli aina selvitä, onko uudella omistajalla tarvittavat tiedot ja taidot eläimestä huolehtimiseen. Eläin saatetaan hankkia ilman kunnon harkintaa tai selvää ymmärrystä hoidon vaativuudesta ja kustannuksista. Omistajaehdokkaiden haastattelu ja tietojen kartoitus varmistaisi sen, että eläin ei päädy vaihtamaan kotia tai jää heitteille tulevaisuudessa. Myös valvomattomasti ulkoilevien kissojen leikkauttaminen ehkäisisi ei-toivottujen kissanpentujen syntymisen ja villiintyneiden kissapopulaatioiden muodostumisen. Mikrosiru tai tatuointi puolestaan helpottaisi löytöeläimen tunnistusta ja estäisi näin tarkoituksellista heitteillejättöä.

Vaikka kissoja otettiin Suomessa talteen huomattavasti enemmän kuin muita eläimiä, oli tässä nähtävissä alueellisia eroja. Erityisesti Pohjois-Suomessa löytökissojen määrä oli suhteellisen vähäinen, ja löytökoirien lukumäärä ylitti kissojen määrän monessa löytöeläintalossa. Tähän saattaa vaikuttaa esimerkiksi ulkokissojen yleisyys haja-asutusalueilla, löytöeläintalon kaukainen sijainti tai se, että karanneet tai hylätyt kissat eivät selviä talven kovista pakkasista.

Villiintyneiden kissojen osuus löytökissoista oli noin kolmasosa niissä löytöeläintaloissa, jotka erikseen mainitsivat villiintyneiden kissojen määrän. Tästä osuudesta on kuitenkin hankala vetää johtopäätöksiä, sillä löytöeläintaloilla on erilaisia menettelyjä villiintyneiden kissojen suhteen. Kaikki löytöeläintalot eivät ota talteen villiintyneitä kissoja, ja jotkut tekevät niin vain satunnaisesti. Löytöeläintalotoimija saattaa myös itse loukuttaa villiintyneitä populaatiokissoja, mutta nämä eivät yleensä päädy löytöeläimiä koskeviin tilastoihin. Voi myös olla haastavaa erottaa, onko kyseessä luonnossa elävä villiintynyt kissa vai karannut kesy kissa, joka ulkoiselta olemukseltaan on alkanut muistuttaa villiintynyttä kissaa. Tästä syystä kissan talteenotto olisi tärkeää, jotta mahdollinen tunnistusmerkintä voitaisiin selvittää löytöeläintalolla.

Löytöeläintalojen erilaisiin käytäntöihin on todennäköisesti osaltansa vaikuttanut se, että vanha eläinsuojelulaki ei ole juurikaan sisältänyt kriteereitä, jotka löytöeläintalon tulisi täyttää. Löytöeläintaloilla ei esimerkiksi ole ollut velvoitetta leikkauttaa tai tunnistusmerkintä eteenpäin luovutettuja eläimiä. Käytäntö myös sen suhteen, mitä eläimelle tapahtuu 15 päivän määräajan umpeutuessa, vaihtelee. Osa toimijoista kertoo välttävänsä lopetuksia viimeiseen asti, ja etsivän uusia koteja omakustanteisesti tai yhteistyössä paikallisen eläinsuojeluyhdistyksen kanssa. On myös paikkakuntia, joissa lähes kaikki noutamatta jääneet kissat lopetetaan. Löytökissoista lähes joka viides päätyi lopetettavaksi, eli merkittävästi enemmän kuin koirista (0,7

%) tai muista lemmikkieläimistä (3 %). Yhteistyö paikallisen eläinsuojeluyhdistyksen kanssa tai rahallinen tuki löytöeläintalotoimijalle hoidon järjestämistä varten saattaisi mahdollistaa ainakin osalle näistä kissoista uuden kodin.

Huomattavan moni löytöeläintalotoimijoista mainitsi sosiaalisen median tärkeyden eläinten kotiuttamisessa. Nopea tiedonkulku ja löytöeläintalon tunnettavuus auttavat ihmisiä löytämään lemmikkinsä hyvinkin pian, jolloin löytöeläimen hoidosta syntyvät kulut jäävät pieneksi. Kuntien tulisikin kannustaa löytöeläintaloja ottamaan käyttöön vaihtoehtoisia yhteydenottoja ja lisäämään tunnettavuuttaan. Huono tunnettavuus saattaa olla syy esimerkiksi sille, miksi joillakin paikkakunnilla löytöeläinten kokonaismäärät ovat poikkeuksellisen pieniä. Huomattavaa onkin, että kaikkiin toimijoihin ei ole lainkaan sähköistä yhteydenottomahdollisuutta. Muutaman kunnan virallisilla sivuilla puuttuu myös selkeä maininta siitä, kuka vastaa kunnan löytöeläintoiminnasta. Avoin ja aktiivinen tiedotus löytöeläintalon toiminnasta kunnan alueella hyödyttäisi kaikkia osapuolia.

Edellinen selvitys vuoden 2007 löytöeläintiedoista tarjosi mielenkiintoisen vertailukohdan tämän selvityksen tuloksille. Näitä kahta selvitystä vertaillaessa käy ilmi, että löytökoirien lukumäärä on laskenut vuosikymmenen aikana: vuonna 2007 talteenotettuja koiria oli 4850, joka on 1243 koiraa enemmän kuin tässä selvityksessä. Kissojen kohdalla lasku ei ole aivan yhtä merkittävä (335 kissaa vähemmän), mutta niistäkin suurempi osa tavoitti alkuperäisen omistajansa - kissojen palautumisprosentti oli vuosikymmen sitten 11 % ja nyt 26 %. Positiivinen suuntaus on todennäköisesti valistuksen ja sosiaalisen median mahdollistaman nopean tiedonkulun ansiota. Muita lemmikkieläimiä ei otettu merkittävästi enempää talteen vuonna 2018 kuin vuosikymmen aiemmin, ja myös niistä hieman suurempi osa palautui alkuperäiseen kotiinsa.

Suomessa katoaa tai hylätään silti vuosittain yhä useita tuhansia kissoja ja koiria sekä satoja muita lemmikkieläimiä. Kodittomien eläinten määrä on tätäkin suurempi, kun tarkastelun kohteena ovat myös villiintyneet populaatiokissat, kodinvaihtajat, huostaanotot ja muista sosiaalisista syistä kodittomiksi jääneet eläimet. Oma lukunsa ovat myös ne tapaukset, joita ei koskaan tilastoida minnekään, kuten yksityisten henkilöiden lopettamat kissat tai kissapopulaatiot, jotka eivät ole ihmisten tietoisuudessa.

Vuosi 2018 muistetaan vuotena, jolloin mediassa alettiin puhua Suomen kiihtyvistä kissakriisistä. Kissa ja koira eivät ole tasa-arvoisia Suomessa, ja tämä näkyy sekä ihmisten asenteissa että lainsäädännössä. Aktiivinen työ kissojen hyvinvoinnin eteen valistuksen, järjestelmällisen populaatiokissojen loukutuksen sekä leikkaus- ja tunnistusmerkintäkampanjoiden avulla on kuitenkin jo paikallisesti tuottanut hyviä tuloksia. Myös sosiaalisen median mahdollistama nopea tiedonkulku ja yhteistyö paikallisen eläinsuojeluyhdistyksen kanssa on auttanut yhä useampia löytöeläimiä palaamaan takaisin kotiin tai saamaan uuden vastuuntuntoisen kodin. Näitä tehokkaita toimintamalleja tulisikin ottaa käyttöön ympäri Suomen, jotta kaikille eläimille voitaisiin taata tasavertaista ja korkealaatuista huolenpitoa paikkakunnasta riippumatta.

3.2 Kissat eläinsuojeluyhdistyksissä

Valtaosa eläinsuojeluyhdistysten kotia etsivistä eläimistä on kissoja. Yhdistykset käyttävätkin suuren osan resursseistaan kissoista huolehtimiseen, kuten niiden loukuttamiseen, leikkaamiseen, rokottamiseen, tunnistusmerkintämiseen sekä uusien kotien etsintään. Osa eläinsuojeluyhdistyksistä keskittyy täysin kissojen auttamiseen, sillä tarve siihen on suurin. Tämä pääosin vapaaehtoistoiminnan avulla tapahtuva työ pelastaa tuhansia kissoja vuosittain.

Kodittomien kissojen määrä on viime vuosien aikana lisääntynyt Suomessa alueellisesti. Noin kolmannes kyselyyn vastanneista eläinsuojeluyhdistyksistä arvioi, että heidän alueellaan kodittomien kissojen tai kissapopulaatioiden määrä on kasvussa. Tämän selvityksen perusteella vaikuttaisikin siltä, että villiintyneiden kissojen ja kissapopulaatioiden määrä on kasvanut erityisesti maaseudulla, kun taas huostaanotot ja muut

sosiaalitapaukset kasvattavat kissamäärää etenkin kaupungeissa. Vähän yli kolmannes puolestaan arvioi, että kissojen lukumäärässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta viime vuosina. Kotia etsiviä kissoja ei siis ole vähemmän, vaikka löytökissojen määrä kunnallisissa löytöeläintaloissa on hieman laskenut viimeisen vuosikymmenen aikana.

Villiintyneiden kissojen populaatioita vaikuttaa esiintyvän ympäri Suomea erityisesti maaseudulla, mutta niiden määrässä on paljon alueellista vaihtelua. Populaatioita ilmenee alueittain muutamista populaatioista pariin kymmeneen vuodessa, ja niiden koot vaihtelevat kymmenistä jopa satoihin yksilöihin. Populaation kerrotaan usein syntyvän maaseudulla leikkaamattoman navettakissan jälkeläisistä tai kissoista, jotka jäävät jälkeen omistajan sairastuessa tai menehtyessä. Nämä kissat ovat sisäsiittoisia, sairaita ja pelokkaita, ja niiden loukuttaminen, hoitaminen ja sosiaalistaminen ihmisiin on aikaa vievää ja kallista. Aikuiset villiintyneet kissat ovatkin usein niin huonokuntoisia ja ihmisiin tottumattomia, että ne päätyvät yleensä suoraan lopetettaviksi.

Eläimiä otetaan nyt myös huostaan entistä useammin. Ihmisten huonovointisuus on lisääntynyt ja esimerkiksi työttömyyden, päihdeongelmien ja henkisen jaksamisen puute vaikuttaa suoraan eläinten kohteluun. Tähän viittaa myös se, että SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton vapaaehtoiset eläinsuojeluneuvojat saivat vuonna 2018 aiempaa enemmän eläinten huonoa kohtelua koskevia yhteydenottoja. Siihen, että yhä useampaan tilanteeseen puututaan viranomaisen puolesta, on todennäköisesti ainakin Helsingissä vaikuttanut vuonna 2018 aloittanut Helsingin poliisin tutkintaryhmä, joka keskittyy täysin eläimiin liittyviin rikoksiin. Tällaiselle tutkintaryhmälle on selvästi ollut suuri tarve, ja siksi tärkeää on, kyseinen toimintamalli leviää myös muualle Suomeen.

Kunnilla on velvollisuus ottaa talteen ja säilyttää löytöeläimiä 15 päivän ajan. Viranomainen on myös läsnä huostaanottotapauksissa. Kun kyse on muista sosiaalitapauksista, ovat eläinsuojeluyhdistykset käytännössä ainut auttava taho. Sama pätee villiintyneisiin kissoihin ja populaatiokissoihin; villiintynyt kissa rinnastetaan metsästyslaissa (1993/615) rauhoittamattomaan eläimeen, eikä kunnalla ole velvollisuutta ottaa sellaista talteen. Eläinsuojeluyhdistyksiin tuotiinkin useita tuhansia kissoja vuonna 2018, ja paikoittain kissoja oli niin suuri määrä, että niitä piti siirtää alueen ulkopuolisiin eläinsuojeluyhdistyksiin ja sijaiskoteihin. Oman tukiverkoston kasvattaminen tekemällä yhteistyötä muiden eläinsuojeluyhdistysten, vapaaehtoisten toimijoiden ja paikallisen löytöeläintalon kanssa onkin osoittautunut hyväksi tavaksi jakaa työtaakkaa, mutta myös yhteiskunnan tuki tulisi monella paikkakunnalla tarpeen.

Ongelman ydin on ihmisten tietämättömyys ja välinpitämättömyys sekä se, että kissaa ei arvosteta lemmikkinä samaan tapaan kuin koiraa. Helpoin ja inhimillisin tapa vaikuttaa kodittomien kissojen määrään on toimia ennaltaehkäisevästi, eli valistamalla ihmisiä leikkauttamisen ja tunnistusmerkinnän tärkeydestä. Viitteitä työn onnistumisesta on jo saatu; viisi tähän kyselyyn vastanneista eläinsuojeluyhdistyksistä arvioi omalta toimialueeltaan, että populaatiokissojen määrä on selvästi laskenut vuosien aikana. Eläinsuojelijoiden aktiivinen ote on siis jo paikallisesti johtanut hyviin tuloksiin, mutta myös lainsäädännön keinoin tulisi pyrkiä parantamaan tilannetta, jotta muutos saataisiin aikaan kaikkialla Suomessa.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

1. Löytöeläinten eli kadonneiden ja hylättyjen lemmikkieläinten määrä löytöeläintaloissa on laskenut vuosikymmenen aikana. Myös entistä suurempi osa päätyy takaisin alkuperäiselle omistajalleen; esimerkiksi kissoja palautuu kotiin nyt 15 % enemmän. Tähän on todennäköisesti vaikuttanut aktiivinen valistustyö sekä sosiaalisen median mahdollistama nopea tiedonkulku.

2. Kissojen kokonaismäärä eläinsuojeluyhdistyksissä ei kuitenkaan ole laskenut, vaan keskimäärin se on kasvanut. Tähän vaikuttaa suuresti villiintyneiden populaatiokissojen määrä, joka on kasvanut paikoittain

erityisesti maaseutumaisilla alueilla. Populaatio saa helposti alkunsa vapaana ulkoilevasta leikkaamattomasta kissasta.

3. Huostaanottojen määrä on myös kasvussa. Ihmisten lisääntyneellä huonovointisuudella on selvä vaikutus siihen, miten eläimiä kohdellaan. Helsinkiin perustettu eläinpoliisi on tärkeä edistysaskel eläimiin kohdistuvan väkivallan vähentämisessä ja ehkäisyssä, ja siksi tämä toimintamalli tulisi ottaa käyttöön myös muualla Suomessa.

4. Kuntien käytäntö löytöeläinten hoidon järjestämisessä vaihtelee Suomessa paljon, ja tämä näkyy erityisesti kissojen suhteen. Tärkeitä tekijöitä onnistuneen löytöeläintoiminnan toteuttamiseksi ovat selkeä tiedotus löytöeläintalon yhteystiedoista kunnan verkkosivuilla, sosiaalisen median käyttö löytöeläimistä tiedottamiseen ja yhteistyö paikallisen eläinsuojeluyhdistyksen kanssa.

5. Kissan arvostus Suomessa on heikkoa. Valtaosa löytöeläintalojen ja eläinsuojeluyhdistysten kodittomista eläimistä on kissoja, ja niiden lisäksi on lukuisia yksilöitä, jotka eivät näy missään tilastoissa: yksityisten henkilöiden lopettamat kissat, loukuttetut ja lopetetut villiintyneet kissat, ulkona sairauksiin ja nälkään kuolleet kissat ja vaikkapa populaatiokissat, joiden olemassaolosta kukaan ei vielä tiedä.

6. Suomessa on kiistatta kodittomien kissojen ongelma, jonka ratkomiseen tarvitaan niin asennemuutosta, aktiivisia vapaaehtoisia toimijoita kuin yhteiskunnankin tukea esimerkiksi kissojen tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakon muodossa. Myös ajankohtainen tieto kissojen tilanteesta on tärkeää, eli lisää tutkimusta tarvitaan.

5 LÄHTEET

Eläinsuojelulaki 1996/247. Annettu Helsingissä 4.4.1996. <www.finlex.fi>

Eläinsuojelulaki uudistuu (2019). SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Helsinki. 1.3.2019. <www.elainsuojelulaki.fi>

Kaihlamäki, Miska (2011). *Löytöeläimet 2007 – Suomen löytöeläinhuoltoiloiden toiminta ja eläimet*. 8 s. SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Helsinki.

Kunnat (2018). Tilastokeskus, Helsinki 4.2.2019. <www.stat.fi>

Metsästyslaki 1993/615. Annettu Helsingissä 28.6.1993. <www.finlex.fi>

Tiedotteet (2018). SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Helsinki. 26.3.2019. <www.sey.fi/ajankohtaista/tiedotteet/1091>

Tiedotteet (2019). SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Helsinki. 26.3.2019. <www.sey.fi/ajankohtaista/tiedotteet/1135>